

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TÜRKİYE'YE YAPILAN GÖÇLER

Necip RAKİPOĞLU*

Türkiye, “Osmanlı”nın çöküşünden batışına, “Cumhuriyet”in doğuşundan yükselişine Balkanlar, Kafkasya ve Kırım’dan göçler alan bir “göçmen ülkesi” haline gelmiştir. Osmanlı dönemindeki göçler “Müslüman” dındaş, Cumhuriyet dönemindekiler ise “Türk soyundan olan veya Türk kültürüne bağlı bulunan” yani soydaş ölçütüne göre gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde izlenen göçmen alma politikasına baktığımızda, Osmanlı dönemindekinden farklı bir yol izlendiğini görüyoruz. Osmanlı Dönemine baktığımızda “Müslüman” olmak, belirleyici bir unsur olarak kabul edilirken, Cumhuriyet dönemi göçlerinde sadece “dolaylı bir ölçüt” olmuştur. Somut olarak ifade etmek gerekirse bu, “Dındaş”tan “Soydaş”a, “İslam Ümmeti”nden “Türk Milleti”ne dönüşüm şeklinde gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet Döneminin en önemli ve en yoğun göç hareketi, 1922 yılında gerçekleştirilen Türk-Yunan Halkları değişimidir. Bu değişimin sonucu 100 bin Türkiyeli Rum Yunanistan’a gitmiş, yaklaşık 100 bin aileye mensup 400 bin Türk’te Anadolu’ya göç etmiştir. Yunanistan ve Balkanlardan gelen göçmenlerin malları ve iskanına ilişkin olarak çıkartılmış olan kanun doğrultusunda, ’mübadil’ olarak tanımlanan göçmenler Anadolu’dan Yunanistan’a gönderilen Rumların bıraktıkları evlere, ticarethanelere ve topraklara mesleklerine göre yerleştirilmişlerdir. Bu göç hareketi 1949 yılına kadar devam etmiştir.

Eski Yugoslavya – Makedonya’dan Türkiye’ye gelen kitlesel göçler diğer bir önemli göç hareketidir. Makedonya’da yaşayan Türklerin, Türkiye Cumhuriyeti’ne ilk göç akını 1924 yılında gerçekleşmiştir. Bunu, 1936 yılındaki ikinci göç dalgası takip etmiştir. Tüm bu göç dalgalarında, bu topraklardaki yönetimlerin izlemiş oldukları politikalar ve Türklere uygulanan baskılar etken olmuştur. Tito’nun Türkiye’yi ziyaret ettiği 1953 yılında imzalanan "Serbest Göç Anlaşması" ile birlikte, Makedonya’dan Türkiye’ye üçüncü göç dalgası başlamıştır. Bu üçüncü göç dalgasına örnek olarak ise dini baskılardan dolayı Türkiye’ye göç eden büyüklerimi örnek olarak verebilirim. Bu dini baskıların başlarında; (büyüklerimin bana aktardıklarına göre) din öğreniminin yasaklanması, medreselerin kapatılması, orduda kazanın karıştırılması (domuz etinin Müslümanlar tarafından da yenilmesinin mecbur kılınması) ve son olarak kendilerini güvende hissetmemeleri örnek olarak verilebilir. Nitekim 1990’lı yılların ilk yarısında yüzbinlerce Boşnak ve Kosovalı Arnavutun katledilmesi kendilerini güvende hissetmemeleri konusunda büyüklerimi haklı çıkarmıştır.

Türkiye’nin, iç ve dış politikasıyla uyumlu göçmen politikasını, genel olarak “Soydaş”ve 1934’ten sonra 2510 sayılı Göçmen Kanunu’nun 3. maddesinde yer verilen “Türk soyundan olan veya Türk kültürüne bağlı bulunan yani “Türk bilinci taşıyan” ölçütü belirlemiştir. Açıkça bu ölçüt; başta Balkanlar ve diğer bölgelerde aslen Türk olanların yanı sıra kullanılan ad ve sıfatlar (Arnavut, Boşnak, Pomak, Torbeş, Çitak, Kurki, Goran, Rom...) ne olursa olsun, “Türk” kültürüne bağlı buldukları, dolayısıyla da “Türk” bilinci taşıdıkları sürece, tüm gruplara yada kesimlerine “Soydaşlar” ortak adı altında sahip çıkmıştır. Unutulmamalıdır ki “etnik kimlik” konusunda belirleyici olan “etnik köken” değil, “etnik bilinç” olmalıdır. Cumhuriyet, buna uygun hareket etmiştir.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Birinci Sınıf Öğrencisi

Anadolu tarihinin son iki yüz yılında yaklaşık 6 milyona yakın göçmen, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti sınırları içine yerleşmiştir. Göçmenlerin yaklaşık yarısı devlet imkânları ile yerleştirilmişler ve istihdam sağlanmıştır. Diğer yarısı genelde daha önce gelen eş-dost ve akrabaların yakınına yerleşmişlerdir. Göçmenler ve yerli halk arasında etkileşim ve göçmenlerin uyumu konularında ve hatta yerleşim yerleri ve şekilleri konularında da sınırlı imkânlarla Türkiye de gerek iç politikada gerekse dış politikada yıllar yılı önemli gündem konusu olmuştur.

KAYNAKÇA;

<http://mirekoc.ku.edu.tr/sites/mirekoc.ku.edu.tr/files/T%C3%BCbitak%20Raporu.pdf>

http://www.goc.gov.tr/icerik3/kitlese1-akinlar_409_558_559